

Opr. J. M. 6. XI 1984 r.
na podst:

- II relacji córki o matce
- III. wspominki w rel. Heleny
Rostowej rel. 19
- VI opis esniadzenia o
przyznaniu Medalu Niepodległo-
su

adres córki:
Helena Rost
Gdynia - Grabówek

Chojnice
Hęczykowska Klara
Marta
ps. „Matka”
K: 24/24 Pom.

SPIS ZAWARTOSCI TECZKI — *Ulecałkowski, Elżbieta A.*

T. Nr: 24/24 Pom.

Chojnice AK

I. Materiały dokumentacyjne

I/1 – relacja właściwa *k. 6 s. 1-8*

I/2 – dokumenty (sensu stricto) dot. osoby relatora *k. 5 s. 1-5*

I/3 – Inne materiały dokumentacyjne dot. osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację —

III. Inne materiały (zebrane przez „relatora”):

III/1 – dot. rodziny relatora *k. 4 s. 1-4*

III/2 – dot. ogólnie okresu sprzed 1939 r.

III/3 – dot. ogólnie okresu okupacji (1939–1945) —

III/4 – dot. ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 – Inne...

IV. Korespondencja

.....
.....
.....
.....

V. Wypisy ze źródeł [tzw.: „nazwiskowe karty informacyjne”] *k. 3*

VI Fotografie

dział ikonografii

1/1. Relacja - Hezykowska Klara:

1. Życiorys - relacja Klary Marty Hezykowskiej, mpis oryg. + kserokop. k. 2 s. 1-4
2. Heleus Post - Wspomnienia o mojej Matce - mpis 2 egz. kopii k. 4 s. 5-8

Urodziłam się 19. października 1885 r. w Karsinie, pow. Chojnice, ojciec s. p. Michał, matka Katarzyna z domu Zabrocka, wyz. rzym. kat. narodowości polskiej.

Od urodzenia do 25-go roku życia byłam przy rodzicach, w tem czasie uczęszczałam do tamt. szkoły powszechnej niemieckiej w Karsinie, od 7-go do 14-go roku życia. W czasie uczęszczania do pruskiej szkoły w Karsinie, byłam często czynnie ziewazona przez nauczycieli pruskich hakatystów za rozmowę polską w szkole niemieckiej otrzymując różne wypracowania szkolne do wypisywania w domu, jako kara w ilości 500 razy jak następująca treść: „Ich soll in der schule nicht polnisch sprechen“, uczynił to nauczyciel niemiecki hakatysta Zyterle, jak również wyrzcił się słowami: „Ir verfluchten polaken mit surem polnischen drek“. W obronie mojej staneli rodzice, którzy po zezwoleniu do władz szkolnych tak daleko doprowadzili, że ow. hakatysta nauczyciel Zyterle został przeniesiony z Karsina do innej miejscowości. W tem czasie drugi nauczyciel polak w Karsinie, który nazywał się Henka i zobaczył moją pobita i zaplakaną twarz, zapytał mnie o co płaczę i za co zostałam ukarana, po wytłomaczeniu się za co zostałam pobita i że czeka mnie jeszcze druga kara w domu do przepisywania 500 razy następująca treść: „Ich soll in der schule nicht polnisch sprechen“. Nauczyciel Henka który po sprawdzeniu mego zeszytu napisał inną treść do zeszytu, a mianowicie: „Ich soll in der schule krad nicht brod essen“. Nauczyciel Henka który był w czasie zaborczych polakiem popierał i rozmawiał z wszystkimi dziećmi w języku polskim, rozpowszechniał język i tradycje polskie w Karsinie, pow. Chojnice, obecnie zamieszkuje wymieniony jako emeryt w powiecie koscierskim. W roku 1912 zawarłam związek małżeński. W roku 1914 został mój mąż powołany na wojnę światową, od tej pory pracowałam w zawodzie krawcówni na utrzymanie 2-ga dzieci. Przy końcu wojny światowej w roku 1918 powstała Rada Ludowa w Karsinie, gdzie byłam zastępcą tamt. Rady Ludowej, występowałam na wiecach w obronie Ludowej w Karsinie był tamtejszy ksiądz proboszcz Zaprawski, obecnie zamieszkały w Dzierżaninie, pow. Łęczyca, a zastępcą był Libera Teofil Antoni z Karsina, obecnie zamieszkały w Więciborku, pow. Sępólno. W czasie Organizacji Wojskowej Pomorza w parafji Karsin pow. Chojnice, oddałam jeden pokój dla zarządu tej Organizacji, tak że w moim mieszkaniu odbywały się częste tajne zebrania i narady Zarządu Organizacji Wojskowej Pomorza w Karsinie. Oprócz tego przechowywałam wszystkie tajne dokumenta wymienionej Organizacji w moim mieszkaniu, oraz przechowywałam większą ilość broni t. j. karabiny wojskowe w ilości około 25 sztuk, które przyniesione z wojny światowej przez męża i drugih obywateli do Karsina, względnie zakupione zostały od niektórych żołnierzy Grentszutzu niemieckiego jak również większą ilość naboju do karabinów, bagnety, zakki, pasy główne i ładownice, które były przeznaczone dla Organizacji Wojskowej Pomorza w Karsinie. Mimo częstych rewizji w moim mieszkaniu przez Grentszutz niemiecki, nie udało im się odnaleźć żadnych tajnych dokumentów oraz broni, którą miałam dobrze przechowaną. Ze strony Grentszutzu byłam przez to często przesładowana i nieraz byłam w trudnym położeniu, i smartwieniach o wymienione tajne dokumenta i przechowywaną broń. Podczas rewizji w moim mieszkaniu niemiecki Grentszutz wobec mnie brutalnie, na początku stycznia 1920 r. podczas rewizji w moim mieszkaniu jak również u obywateli polskich w Karsinie, został aresztowany mój mąż Męczykowski Franciszek przez Grentszutz niemiecki, oraz zostali aresztowani p. Datta Feliks i p. Dejowski Józef z Karsina, zato że mój mąż był komendantem Straży Ludowej i Organizacji Wojskowej w Karsinie. Nieścy nazywali go „Verfluchter Polenknig“, a pozostałych dwóch, że byli członkami wymienionej Organizacji. Przez aresztowanie mego męża ucierpiałam bardzo dużo, ponieważ byłam jeszcze chora po porodzie dziecka w dniu 25. grudnia 1919 r. Na początku stycznia 1920 r. będąc jeszcze chora w łozku, Grentszutz niemiecki rozkazał mi wstać z łozka czego nie uczyniłam z powodu choroby, nie zważając na mój stan chorobowy Grentszutz wyrzucił mnie z łozka celem dokonania rewizji w łozku za broń i inne rzeczy, lecz byłam szczęśliwa, że nigdy nie znalazła żadna broń i tajne dokumenta w ręce niemiecki Grentszutz.

Podczas wkroczenia Wojska Polskiego byłam zajęta przy dekoracji
wioski i ustawianiu bram tryumfalnych dla godnego przyjęcia Wojska
Polskiego w Karsinie. W roku 1922 przeprowadziłam się do Torunia za
mężem, a następnie do Gdyni, gdzie mój mąż był podoficerem zawodowym
marynarki wojennej w stopniu st. boshmana, do tej pory zamieszkuje w
Gdyni. I.

Marekowska Flara Marta

Marekowska Flara Marta
Gdynia I. ul. Podolska No. 12.

Urodziłam się 19. października 1886 r. w Karsinie, pow. Chojnice, ojciec s. p. Michał, matka Katarzyna z domu Zabrocka, wyz. rzym. kat. narodowości polskiej.

Od urodzenia do 25-go roku życia byłam przy rodzicach, w tym czasie uczęszczałam do tamt. szkoły powszechnej niemieckiej w Karsinie, od 7-go do 14-go roku życia. W czasie uczęszczania do pruskiej szkoły w Karsinie, byłam często czynnie zniewazona przez nauczycieli pruskich hakatystów za rozmowę polską w szkole niemieckiej otrzymując różne wypracowania szkolne do wypisywania w domu, jako kara w ilości 500 razy jak następująca treść: „Ich soll in der schule nicht polnisch sprechen“, uczynił to nauczyciel niemiecki hakatysta Zyterle, jak również wyraził się słowami: „Ir verfluchtet polaken mit surem polnischen dreck“. W obronie mojej stanęli rodzice, którzy po zezwoleniu do władz szkolnych tak daleko doprowadzili, że ow hakatysta nauczyciel Zyterle został przeniesiony z Karsina do innej miejscowości. W tym czasie drugi nauczyciel polak w Karsinie, który nazywał się Henka i zobaczył moją pobitą i zaplekaną twarz, zapytał mnie o co płaczę i za co zostałam ukarana, po wytłumaczeniu się za co zostałam pobita i za co czeka mnie jeszcze druga kara w domu do przepisywania 500 razy następującej treści: „Ich soll in der schule nicht polnisch sprechen“, Nauczyciel Henka który po sprawdzeniu mego zeszytu napisał inną treść do zeszytu, a mianowicie: „Ich soll in der schule krad nicht brod essen“. Nauczyciel Henka który był w czasie saborczyz polakiem popierał i rozmawiał z wszystkimi dziećmi w języku polskim, rozpowszechnił język i tradycje polskie w Karsinie, pow. Chojnice, obecnie zamieszkuje wymieniony jako emeryt w powiecie koscierskim. W roku 1912 zawarłam związek małżeński. W roku 1914 został mój mąż powołany na wojnę światową, od tej pory pracowałam w zawodzie krawcownicy na utrzymanie 3-ech dzieci. Przy końcu wojny światowej w roku 1918 powstała Rada Ludowa w Karsinie, gdzie byłam przewodniczącą tej Rady Ludowej, występowałam na wiecach w obronie ludowej w Karsinie byłam także przy założeniu przodków Zapałowski, obecnie zamieszkały w Szierszynie, pow. Łobez, a zastępcą był Libera Teofil Antoni z Karsina, obecnie zamieszkały w Wiecorku, pow. Szepolno. W czasie Organizacji Wojskowej Pomorza w parafii Karsin pow. Chojnice, odbywał jeden pokój dla zarządu tej Organizacji, także w moim mieszkaniu odbywały się częste tajne zebrania i narady Zarządu Organizacji Wojskowej Pomorza w Karsinie. Oprócz tego przechowywałam wszystkie tajne dokumenta wymienionej Organizacji w moim mieszkaniu, oraz przechowywałam większą ilość broni t. j. karabiny wojskowe w ilości około 25 sztuk, które przyniesione z wojny światowej przez męża i drugich obywateli do Karsina, względnie zakupione zostały od niektórych żołnierzy Grentszutzu niemieckiego, jak również większą ilość naboju do karabinów, bagnety, zakki, pasy główne i ładownice, które były przeznaczone dla Organizacji Wojskowej Pomorza w Karsinie. Mimo częstych rewizji w moim mieszkaniu przez Grentszutz niemiecki, nie udało im się odnaleźć żadnych tajnych dokumentów oraz broni, która miałam dobrze przechowaną. Ze strony Grentszutzu byłam przez to często przesładowana i nieraz byłam w trudnym położeniu, i zastrzeżeniach o wymienione tajne dokumenta i przechowywaną broń. Podczas rewizji w moim mieszkaniu niemiecki Grentszutz wobec mnie brutalnie postępował styczni 1920 r. podczas rewizji w moim mieszkaniu jak również u obywateli polskich w Karsinie, został aresztowany mój mąż Maczykowski Franciszek przez Grentszutz niemiecki, oraz zostali aresztowani p. Datta Feliks i p. Dejowski Józef z Karsina, zato że mój mąż był komendantem straży ludowej i Organizacji Wojskowej w Karsinie. Nieścy nazywali go „Verfluchter Polenkonig“, a pozostałych dwóch, że byli członkami wymienionej Organizacji. Przez aresztowanie mego męża ucierpiałam bardzo dużo, ponieważ byłam jeszcze chora po porodzie dziecka w dniu 25. grudnia 1919 r. Na początku stycznia 1920 r. będąc jeszcze chora w łóżku, Grentszutz niemiecki rozkazał mi wstać z łóżka czego nie uczyniałam z powodu choroby, nie zważając na mój stan chorobowy, Grentszutz wyrzucił mnie z łóżka celem dokonania rewizji w łóżku za broń i inne rzeczy, lecz byłam szczęśliwa, że nigdy nie wpadła żadna broń i tajne dokumenta w ręce niemiecki Grentszutz, tak że podobałam przetrwać wszystko dla naszej ojczyzny.

o matce ¹⁹¹² Męczykowski

Helena ROST ps. "Halina"
zam. Gdynia-Grabówek
ul. Komandarska 48

wzrost 1 m 80
pł. 8.

ARCHIWUM
Elżbiety Zawuckiej
poz. 29/Pom
data wpływu _____

5

Wspomnienia o mojej matce

++ 1912

Moja matka Marta Klara Męczykowska z domu Cherek, ur. 19.X.1886r. w Karsinie pow. Chejnice, żona Franciszka Męczykowskiego st. bezmiana Mar. Wej. zamieszkiwała do 1939 r. na Okazywii i w Gdyni.

Podczas okupacji zamieszkiwała w Karsinie. Mieszkała z matką wspólnie u gospodarza J. Narlecha w Karsinie. Kiedy pracowałam konspiracyjnie dużej pomocy i rad udzielała mi moja matka. Znała stosunki miejscowe i ludzi wiedziała z kim można było pracować i do kogo można mieć zaufanie. Była również dwukrotnie w Grudziądzu w sprawie omówienia sprawy dostawy broni, opiekowała się moimi dziećmi, kiedy ja byłam poza domem. Zawsze dawała odwagi i wskazówek. Znała w Karsinie jako dobra Polka, miała autorytet i poważano ją. Była pewnego rodzaju znawcą pracy konspiracyjnej.

Jeszcze przed I wojną światową brała udział w Karsinie w strajku szkolnym, chodziła o polską nową i religię katolicką. Z kolei kiedy jej mąż Franciszek Męczykowski brał czynny udział w rozbrajaniu Niemców w 1919-1920 r. z ramienia P.O.W. w rejonie Karsin - Cherek - matka moja Marta aktywnie mu pomagała w przechowywaniu (broni) i w organizowaniu ludzi do P.O.W.

Długie lata /1929-1934/ prowadziła kasyno podoficerackie Marynarki Wojennej. Była ulubioną gosposią marynarzy..

Za pracę przeciwko Niemcom w Polsce międzywojennej otrzymała "Medal Niepodległości"

W 1940 r. w Osowie i Karsinie przebywali jeńcy wojenni - Anglicy, którzy budowali szosę osowską. Często przechodzili koło naszego domu idąc do Cisewia na roboty. Podawano im jedzenie, owoce, napoje. Często byłam matką pomocną w dostarczaniu jedzenia. Kiedy wachmani wzbraniali, rzucaliśmy żywność do ogrodu, albo ukonywaliśmy jedzenie w woreczkach

na drzewa owocowe, tam którzydzy anglicy przechodzili /droga Cisowska/.
Moja matka Marta Męczykowska była dobrą matką, przyjaciółką
i Polką. Zmarła 26.I.1972 roku w Gdyni.

Natomiast mój ojciec Franciszek Męczykowski st. bosman
Mar.Woj. był uczestnikiem wojny na kępie Okaywskiej do 19.IX.1939r.
z kolei podczas okupacji pracował jako robotnik w Gdyni. W 1941
roku został aresztowany i osadzony w obozie Stutthof. Był to naj-
gorszy okres pobytu w obozie. Zwolniony z obozu w 1942 roku jako
całkowity kaleka, z ranami otwartymi od bicia, zmarł po 2 miesią-
cach w Karsinie, w dniu 13 września 1942 roku.

Cała rodzina została mocno poniewierana i upodlona przez
okupanta. Dzięki wyjątkowemu szczęściu pozostałam wraz z matką,
dziećmi i mężem przy życiu.

- OKRĘG POMORSKI
1939 1945
AK
- Helena Rost
1. P. Helena Rost pokazała mi "zawiadomienie", mówiące o
pracy jej matki w Strazy Ludowej i Organizacji Wojennej Pomorskiej
w Panstwie Wolnym pod Chojnicami od listopada 1918 do czasu okupacji
k. P. na Pomorzu.
 2. Zawiadomienie w zał. o przyznaniu Medalu Niepodległości
 3. Świadczenie z komendatury obozu Stutthof o wolności 12.VI.1941

7

Helena ROST ps. "Halina"
zam. Gdynia-Grabówek
ul. Kenanowska 48

Wspomnienia o mojej Matce

Moja matka Marta Klara Męczykowska z domu Cherek, ur. 19.X.1886r. w Karsinie pow. Chejnice, żona Franciszka Męczykowskiego st. beznaaa Mar. Wej. zamieszkiwała do 1939 r. na Oksywiu i w Gdyni.

Podczas okupacji zamieszkiwała w Karsinie. Mieszkała z matką wspólnie u gospodarza J. Narlecha w Karsinie. Kiedy pracowałam konspiracyjnie dużej pomocy i rad udzielała mi moja matka. Znając stosunki miejscowe i ludzi wiedziała z kim można było pracować i do kogo można mieć zaufanie. Była również dwukrotnie w Grudziądzu w sprawie omówienia sprawy dostawy broni, opiekowała się moimi dziećmi, kiedy ja byłam poza domem. Zawsze dodawała odwagi i wskazówek. Znała w Karsinie jako dobra Polka, miała autorytet i poważano ją. Była pewnego rodzaju znawcą pracy konspiracyjnej.

Jeszcze przed 1 wojną światową brała udział w Karsinie w strajku szkolnym, chodziła o polską mowę i religię katolicką. Z kolei kiedy jej mąż Franciszek Męczykowski brał czynny udział w rozbrajaniu Niemców w 1919-1920 r. z ramienia P.O.W. w rejonie Karsin - Czernik - matka moja Marta aktywnie mu pomagała w przechowywaniu ^{broni} i w organizowaniu ludzi do P.O.W.

Długie lata /1929-1934/ prowadziła kasyno podoficerskie Marynarki Wojennej. Była ulubioną gosposią marynarzy..

Za pracę przeciwko Niemcom w Polsce międzywojennej otrzymała "Medal Niepodległości"

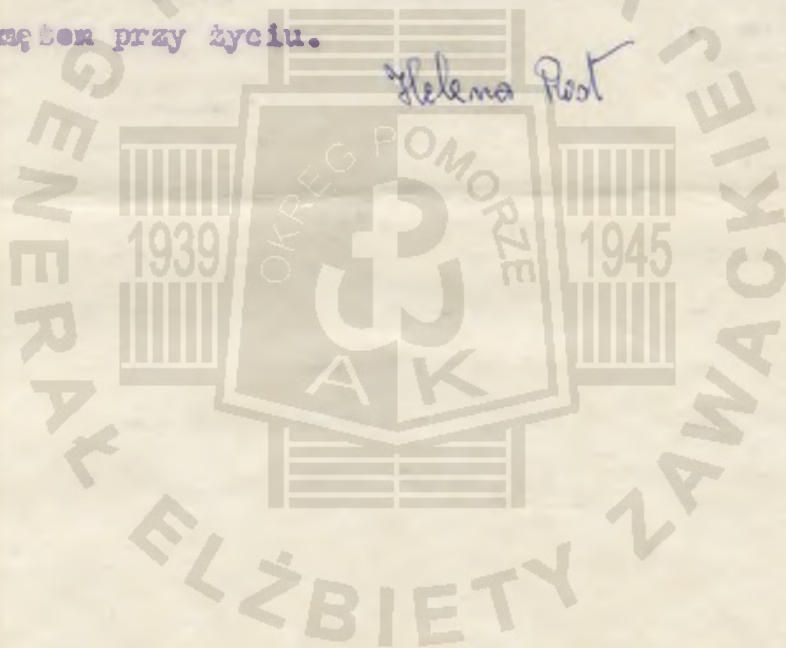
W 1940 r. w Osowie i Karsinie przebywali jeńcy wojenni - Anglicy, którzy budowali szosę osowską. Często przechodzili koło naszego domu idąc do Cisowia na roboty. Podawano im jedzenie, owoce, napoje. Często byłam matką pomocną w dostarczaniu jedzenia. Kiedy wachmani wzbierali, rzucaliśmy żywność do ogrodu, albo ukrywaliśmy jedzenie w woreczkach

na drzewa owocowe, tam którzy Angliści przechodzili /droga Cisewska/.
Moja matka Marta Męczykowska była dobrą matką, przyjaciółką
i Polką. Zmarła 26.I.1972 roku w Gdyni.

Natomiast mój ojciec Franciszek Męczykowski st. bosman
Mar.Woj. był uczestnikiem wojny na krępie Oksywskiej do 19.IX.1939r.
z kolei podczas okupacji pracował jako robotnik w Gdyni. W 1941
roku został aresztowany i osadzony w obozie Stutthof. Był to naj-
gorszy okres pobytu w obozie. Zwolniony z obozu w 1942 roku jako
całkowicie kaleka, z ranami stwardniałymi od bicia, zmarł po 2 miesią-
cach w Karsinie, w dniu 13 września 1942 roku.

Cała rodzina została mocno poniewierana i upoślona przez
okupanta. Dzięki wyjątkowemu szczęściu pozostałam wraz z matką,
dziećmi i mężem przy życiu.

Helena Pół

1/2. Dokumenty dotyczące rełatora:
Kępczykowska Klara.

1. Zaświadczenie z 24.09.1937 - ,mpis
oryg. + kserokop. oryg. k. 2 s. 1-2
2. Uwierzytelniony odpis medala
odsuszczenia - Medal Niepodległości -
z 21.09.1938, oryg. odp. + kserokop. k. 2 s. 3-4
3. Leg. nr 41853 Medalu Niepodle-
głości - kserokop. k. 1 s. 5

Gdynia, dnia 24. września 1937 r.

Z a s w i a d c z e n i e

Niżej podpisani zeznajemy pod przysięgą, że p. Klara Marta M e c z y k o w s k a z domu Cherek, urodzona dnia 19. października 1886 r. w Karsinie, pow. Chojnice, c.orka s. p. Michała i Katarzyny z domu Zabrocka, wyznania rzym. kat. Narodowości Polskiej, obecnie zamieszkała w Gdyni, przy ulicy Wacława Wasowicza No. 2. brała czynny udział w sprawach organizacyjnych Rady Ludowej w Karsinie, pow. Chojnice od listopada 1918 r. do czasu wkroczenia Wojsk Polskich na Pomorze, oraz przechowywała wszelką broń i amunicję dla Organizacji Wojskowej Komendy Pomorza i różne tajne spisy i dokumenty z wyżej wymienionej Organizacji w własnym mieszkaniu w piskarniku, doświadczyła nieraz niebezpieczeństwa z powodu rewizji niemieckiego Grenztzutu, który przeprowadzał ściśle rewizję za bronią często w jej mieszkaniu. Inicjatywa jej była w tym kierunku pochwały godna, gdyż ocaliła od niebezpieczeństwa cały zarząd i kierownictwo Strazy Ludowej i Organizacji Wojskowej Pomorza w Karsinie. W styczniu 1920 r. szczególnie ucierpiała podczas aresztowania jej przez Franciszka Meczykowskiego przez niemiecki Grenztzutz, będąc 14 dni po porodzie dziecka, nadwyręczyła i przyjęła się tem faktem, aż nieomal do grobu się dostała.

Przez odwagę i pomysłowość swoją zdołała ocalić w własnym mieszkaniu broń i amunicję oraz tajne spisy i dokumenty które należały do zarządu Strazy Ludowej i Organizacji Wojskowej Pomorza w Karsinie pow. Chojnice, przed zaborem i przez to godna jest odznaczenia.

Powyższe zeznajemy jako prawdę pod przysięgą.

Mury, my u. d. u.

1/ /-/ Sieracki Franciszek, major w.s.s.
były D-ca baonu Brusy-Karsin,
Dow. Organizacji Wojskowej Pomorza.
P.K.U. Starogard.

Osobne podpisy p. majora
w.s.s. Sierackiego Franciszka
p. Łaski Stanisława i p. Grzonki
Bernarda
xxxxxxxxxx:

Łaska Stanisław

Chojnice, dnia 30. września 1937 r.

Poświadczam niniejszym, że
był mistrz w Chojnic, mjr. w st.
sp. p. Franciszek Sieracki,
p. Łaska Stanisław i p. Grzonka.
Bernard złożyli swoje podpisy
w mojej obecności.

2/ /-/ Łaska Stanisław, były członek zarządu
Strazy Ludowej i Organizacji Wojskowej
Pomorza w parafji Karsin, pow. Chojnice.
P.K.U. Starogard.

Grzonka Bernard

Trzebiatowski /-/ Grzonka Bernard, były członek zarządu
Strazy Ludowej i Organizacji Wojskowej
Pomorza w parafji Karsin, pow. Chojnice.
P.K.U. Starogard.

Gdynia, dnia 24. września 1937 r.

Z a ś w i a d c z e n i e

Niżej podpisani zeznająemy pod przysięgą, że p. Klara Marta Wesoła z domu Wórek, urodzona dnia 19. października 1888 r. w Karsinie, pow. Gnojnice, córka s. p. Michała i Katerzyny z domu Zebrocka, wyznania rzymsk. kat. Narodowosci Polskiej, obecnie Zamieszkała w Gdyni, przy ulicy Wacława Wacowicza No. 2. brała czynny udział w sprawach organizacyjnych Rady Ludowej w Karsinie, pow. Gnojnice od listopada 1918 r. do czasu wkroczenia Wojsk Polskich na Pomorze, oraz przechnowywała wszelką broń i amunicję dla Organizacji Wojskowej Komendy Pomorza i różne tajne spisy i dokumenty z wyżej wymienionej Organizacji w własnym mieszkaniu w piekarniku, doświadczyła nieraz niebezpieczeństwa z powodu rewizji niemieckiej o Grentszutzu, który przeprowadzał ściśle rewizję za bronią często w jej mieszkaniu. Inicjatywa jej, była w tym kierunku pochwały godna, gdyż ocaliła od niebezpieczeństwa cały zarząd i kierownictwo Straży Ludowej i Organizacji Wojskowej Komorza w Karsinie. 1 stycznia 1920 r. szczególnie ucierpiła podczas aresztowania jej przez Franciszka Maczykowskiego przez niemiecki Grentszutz, 14 dni po porodzie dziecka, nadwyręczyła i przyjola się ten faktem, iż nieomal do grobu się dostała.

Przez odwagę i pomysłowość swoją zaistniała ocalić w własnym mieszkaniu broń i amunicję oraz tajne spisy i dokumenty które należały do zarządu Straży Ludowej i Organizacji Wojskowej Komorza w Karsinie pow. Gnojnice, przez samorzutną i przez to godną jest odznaczenia.

Podpisani zeznająemy jako prawni pod przysięgą.

Starosta, niżej podpisany

1/ 1/ /- /- /- Starosta Stanisław, były członek zarządu Straży Ludowej i Organizacji Wojskowej Komorza w parafii Karsin, pow. Gnojnice, P.R.U. Starogard.

Tasnoroczna podpis p. Bernarda w.s.s. Stanisława Franciszka Bernarda, p. Lesko Stanisław i p. Grzonka Bernard

Starosta Stanisław

Chojnice, dnia 30 września 1937 r. Podpis p. Bernarda w.s.s. Stanisława Franciszka Bernarda, p. Lesko Stanisław i p. Grzonka Bernard

1/ 1/ /- /- /- Starosta Stanisław, były członek zarządu Straży Ludowej i Organizacji Wojskowej Komorza w parafii Karsin, pow. Gnojnice, P.R.U. Starogard.

Stanisław

1/ Trzebiatowski, nielegalny sekretarz miejski

1/ Grzonka Bernard, były członek zarządu Straży Ludowej i Organizacji Wojskowej Komorza w parafii Karsin, pow. Gnojnice, P.R.U. Starogard.

Zarząd Miejski
0,50 zł
1937

Gdynia, dnia 24. września 1937 r.

Z a ś w i a d c z e n i e

Niżej podpisani zeznajemy pod przysięgą, że p. Klara Marta M e c z y k o w s k a z domu Cherek, urodzona dnia 19. października 1886 r. w Karsinie, pow. Chojnice, córka s. p. Michała i Katarzyny z domu Zabrocka, wyznania rzym. kat. Narodowości Polskiej, obecnie zamieszkała w Gdyni, przy ulicy Wacława Wasowicza No. 2. brała czynny udział w sprawach organizacyjnych Rady Ludowej w Karsinie, pow. Chojnice od listopada 1918 r. do czasu wkroczenia Wojsk Polskich na Pomorze, oraz przechowywała wszelką broń i amunicję dla Organizacji Wojskowej Komendy Pomorza i różne tajne spisy i dokumenty z wyżej wymienionej Organizacji w własnym mieszkaniu w piekarniku, doświadczyła nieraz niebezpieczeństwa z powodu rewizji niemieckiego Grenzschutz, który przeprowadzał ściśle rewizję za broń i często w jej mieszkaniu. Inicjatywa jej, była w tym kierunku pochwały godna, gdyż ocaliła od niebezpieczeństwa cały zarząd i kierownictwo Straży Ludowej i Organizacji Wojskowej Pomorza w Karsinie. W styczniu 1920 r. szczególnie ucierpiała podczas przesładowania jej przez Franciszka Węczykowskiego przez niemiecki Grenzschutz, będąc 14 dni po porodzie dziecka, nadwyręczyła i przyjęła się tem faktom, aż nieomal do grobu się dostała.

Przez odwagę i pomysłowość swoją zdołała ocalić w własnym mieszkaniu broń i amunicję oraz tajne spisy i dokumenty które należały do zarządu Straży Ludowej i Organizacji Wojskowej Pomorza w Karsinie, pow. Chojnice, przez to godna jest odznaczenia.

Donyzając zeznajemy, jako parafii pod przysięgą.

Starycki Franciszek

1/ /-/- Sieracki Franciszek, major w.s.s. były D-ca baonu Strazy-Larsin, pow. Organizacji Wojskowej Pomorza, P.K.U. Starogard.

Wasnoznaczne podpisy p. majora w.s.s. Sierackiego Franciszka p. Laske Stanisława i p. Grzonki Bernarda
stwierdzam: .

Laske Stanisław

Chojnice, dnia 30. września 1937 r.

2/ /-/- Laske Stanisław, były członek zarządu Straży Ludowej i Organizacji Wojskowej Pomorza w parafii Karsin, pow. Chojnice, P.K.U. Starogard.

Poświadczam niniejszym, że byłem straż w. Chojnic, mjr. w st. s. p. Franciszek Sieracki, r. Laske Stanisław i p. Grzonka. Bernard złożyli swoje podpisy w mojej obecności. -

Grzonka Bernard

Kaliato
/Trzebiatowski/

Grzonka Bernard, były członek zarządu Straży Ludowej i Organizacji Wojskowej Pomorza w parafii Karsin, pow. Chojnice, P.K.U. Starogard.

Zarząd Miejski
0.50 zł

Komitet Krzyża i Medalu
Niepodległości.

Warszawa, dnia 21. września 1938 r.
Al. Ujazdowskie 1.

Konto P.K.O. Nr. 24.560

Nr. 24/24703.

Pani Męczykowską Klara Marta

Gdynia I. ul. Wąsowicza 2.

Zarządzeniem Pana Prezydenta Rzeczypospolitej
Polskiej z dnia 27. czerwca, 1938 r została Pani odznaczona
Medalem Niepodległości.

Proszę o wpłacenie do P.K.O. według załączonego czeku
kwoty zł.-8.-/osiem/ na konto komitetu Nr. 24.560.

Załączony kwestjonariusz proszę dokładnie i czytelnie
wypełnić i przesłać do Biura Komitetu, Warszawa 11, Al. Ujazdowskie Nr
Nr. 1.

Po nadesłaniu kwestjonariusza i wpłaceniu wymienionej
sumy odznaczenie wraz z dyplomem i legitymacją zostanie Pani wysłane

Za legitymację upoważniającą do zniżki na P.K.P./Krzyż
Niepodległości z Mieczami - jak Virtuti Militari, Krzyż i Medal
Niepodległości- jak urzędnicy państwowi/ - należy dodatkowo wpłacić
zł 2.-/dwa/ i dołączyć do kwestjonariusza identyczne 2 fotografie
/format 5 X 6 na jasnym tle, bez nakrycia głowy.

Zniżka kolejowa przysługuje tylko odznaczonemu, a
nie rodzinie.

Kierownik Biura Komitetu

/-/ Fr. Sakowski kpt.

Za zgodność z oryginałem
Gdynia, dnia 29. IX 1938
Za Komisariata Rządu.

Jan Cierpka
kier. kanc. głównej
Komisariatu Rządu

Komitet Krzyża i Medalu
Niepodległości

Warszawa, dnia 21 września 1938r.

Konto P.K.O. Nr. 24.560
Nr. 24/24703

Al. Ujazdowskie 1.

Pani Meczykowska Klara Marta

Gdynia I. ul. Wasowicza 2.

Zarządzeniem Pana Prezydenta Rzeczypospolitej
Polskiej z dnia 27. czerwca 1938r została Pani odznaczona

Medalem Niepodległości.

Proszę o wpłacenie do P.K.O. według załączonego zżeku
kwoty zł.-8.-/osiem/ na konto komitetu Nr. 24.560.

Załączony kwestionariusz proszę dokładnie i czytelnie
wypełnić i przesłać do biura Komitetu, Warszawa 11, Al. Ujazdowskie 1/1

Po nadesłaniu kwestionariusza i wpłaceniu wymienionej
sumy odznaczenie wraz z dyplomem i legitymacją zostanie Pani wysłane

Za legitymację upoważniającą do zniżki na P.K.O. / Krzyż
Niepodległości z Mieczem - jak Virrituti Militari, Krzyż i Medal
Niepodległości - jak urzędnicy państwowi / - należy dodatkowo wpłacić
zł.2.-/dwa/ i dołączyć do kwestionariusza identyczne 2 fotografie
/format 5 X 6 na jasnym tle, bez nakrycia głowy.

Zniżka kolejowa przysługuje tylko odznaczone mu, a
nie rodzinie.

Kierownik Biura Komitetu

/-/ Fr. Sakowski kpt-

Oragla pieczęć

Za zgodność z oryginałem

Komisarz Rządu

Gdynia, dnia 29 grudnia 1938r,

w

Za Komisarza Rządu
podpis nieczytelny

Gdyni

Jan Cierpka

2

kier. kanc. głównej

Komisarijatu Rządu

Zgodność odpisu z oryginałem stwierdzam się

III
1. Materiały dotyczące rodziny
relatora: Męczykowskiej Klary.

1. Pismo Museum Stuttgart w Stuttogse
z 14.04. 1976 w sprawie Franciszka
Męczykowskiego, mpis oryg. k. 1 s. 1.
2. Pismo komandanta obozu koncentra-
cyjnego z 12.06. 1941 do Franciszka
Męczykowskiego, oryg. w j. niem. k. 1 s. 2
3. K. Męczykowska, biogram Heleny
Rost (wziki), [w:] Stow. biograficzny
kompiracji pomorskiej 1939-1945,
Wyd. IAPAK, Tomi 2001, z. 5,
s. 113-114, kserokop. k. 9 s. 3-4

Sztutowo dnia 14 kwietnia 1976r

MUZEUM STUTTHOF
W SZTUTOWIE

L.dz. 2348/971/76

Pani
Helena ROST
ul. Komandorska 48 m.15
81-232 G D Y N I A - GRABÓWEK

Państwowe Muzeum Stutthof w Sztutowie uprzejmie informuje, że w częściwo zachowanych materiałach dokumentalnych tutejszego Archiwum nazwisko:

MĘCZYKOWSKI Franciszek ur. 21.10.1887r - nie figuruje.
/tp/

Łączymy wyrazy szacunku.

DYREKTOR

mgr Mirosław Gliński

Kommandantur
des **Holl-Gefangenenlagers Stutthof**
Aktz.: IV/3d/12.6.41

Stutthof, den 12. Juni 1941
Wa. 2

Betr.: Übersend. von Papieren
Bezug: Dort. Schr. v. 8.6.41

Einschreiben.

An

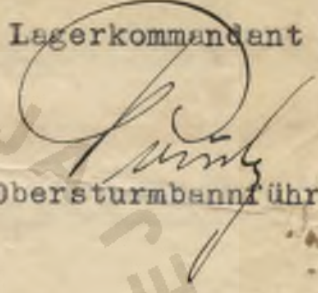
Franz M e n c z y k o w s k i

Gotenhafen - Grabau

Albert - Forster Strasse 91

Die Lagerkommandantur Stutthof übersendet Ihnen einen Ausweis des
Gemeinschaftslager der DAF. Gotenhafen, eine Geldbörse, ein Taschenmesser
und eine Tabakdose. Weitere Gegenstände sind hier nicht vorhanden.

Der Lagerkommandant

SS - Obersturmbannführer *cbi*

wszechną w Koleczkowie. Do zawarcia związku małżeńskiego z Augustynem Rohde z Kamienia w 1940 r. pracowała w gospodarstwie rodzinnym.

Do konspiracji została zaprzysiężona wraz z mężem w listopadzie 1942 r. przez J. B. Liedtke ps. „Ława” i L. Kustusza ps. „Burza”, członków Kmdy Gm. TOW „GP” w Koleczkowie. Powierzono jej funkcję łączniczki pomiędzy Kom. Gm. „Gryfa” a grupami partyzanckimi w Kamieniu i Kielnie. Dostarczała w umówione miejsca żywność, lekarstwa, bieliznę. Została aresztowana przez miejscową policję 20 IV 1944 r. i przewieziona do katowni Stapo w Gdańsku, skąd 27 IV 1944 r. przekazano ją, jako więźnia politycznego do KL Stutthof (nr oboz. 34255).

Zmarła w obozie 19 X 1944 r. i została spalona w krematorium.

Mąż poległ w bitwie partyzanckiej 29 II 1944 r. nad Slezą k. leśniczówki Piekielko.

Pod koniec czerwca 1944 r. policja kieleńska aresztowała jej syna Zygmunta (w wieku 3 lat) i przekazała do obozu koncentracyjnego w Potulicach k. Nakła, w celu zniemczenia. Jest obecnie emerytowanym nauczycielem historii i aktywnym kombatanem. Pisze przede wszystkim o II wojnie światowej, opracowuje monografie wsi lesockich. Oddz. ZK-P w Szemudzie wydał już monografię wsi Częstkowo.

AMSt., T. os. sygn.: I-III-28230; APAK: Kartoteka Insp. Gdynia, T.: Rohde Klara; Bork B., *Nad Slezą...*, Gdańsk 1978, *passim*; tenże, *Koleczkowo...*, Bojan 1993, *passim*; tenże, *Martyrologia i ruch oporu na Lesórkach 1939-1945*, t. VI, Toruń 1944, *passim*; *Poulice*, Jantarowe Szlaki 1987, nr 4; *Okupacyjny los dzieci kaszubskich*, Motywy 1984, nr 38, 44; materiały własne autora.

Bolesław Bork

Rost Helena z d. Męczykowska ps. „Halina” (1917-1998), łączniczka komendy rejonowej PAP i Kmdy Obw. AK Kościerzyna.

Urodzona 27 VI 1917 r. w Karsinie, pow. chojnicki; córka bosmana Marynarki Wojennej Franciszka i Marty z d. Cherek. Ukończyła szkołę powszechną.

Dn. 15 IX 1938 r. wyszła za mąż za plut. Marynarki Wojennej Jana Rosta i zamieszkała w Gdyni. W chwili wybuchu wojny przebywała na wakacjach u rodziny w Karsinie. W 1941 r. oboje małżonkowie zostali zaangażowani w działalność konspiracyjną. Helena ps. „Halina” pracowała jako łączniczka na trasie Karsin-Kościerzyna, gdzie kontaktowała się ze Stefanią Lesikowską ps. „Jaskółka”, od 1944 r. też referentka WSK Insp. Tczewsko-Chojnickiego AK, ze Stanisławem Lesikowskim i Janem Szalewskim oraz na trasie Karsin-Grudziądz, z Alfredem Szucą ps. „Wąż”.

Słow. biograficzny konspiracji pomorskiej 1939-45, Wyd. IAPAK, Tom 1 2001, s. 5

Brała udział w prowadzonej przez męża akcji uzbrajania oddziałów partyzanckich Szalewskiego. Do głównych jej zadań należało przenoszenie broni, którą odbierała od Szucy, pracującego w charakterze rusznikarza na lotnisku w Grudziądzu. Przewoziła też mapy, plany, lekarstwa, kompasy oraz inne przedmioty niezbędne oddziałom partyzanckim i przekazywała je w Karsinie partyzantom Szalewskiego. Współpracowała również z Bogumiłą Skibową ps. „Dalia”, z którą przewoziła broń i amunicję z Grudziądza przez Chojnice, Brusy do Kościerzyny oraz organizowała zbiórki żywności i odzieży dla więźniów Potulic i więźniarek Dziemian. Po aresztowaniu jej męża 25 IV 1944 r.,

którego osadzono 12 V 1944 r. w Stutthofie (nr oboz. 34 718), dalej współpracowała z partyzantami, przewożąc dla nich meldunki, lekarstwa, tytoń. Ostatnią jej akcją było przewiezienie planów fabryki tzw. Pepege w Grudziądzu i grudziądzkiego lotniska wojskowego. Śledzona, nie przewiozła jednak planów na miejsce przeznaczenia i przed rewizją zdążyła je zniszczyć. Po tym zajściu i na rozkaz Szalewskiego wycofała się z pracy łączniczki. Mimo iż nie brała już czynnego udziału w konspiracji, jesienią 1944 r. na prośbę Szalewskiego ukrywała „Jaskółkę” i dwóch nieznanymi z imienia partyzantów, którzy ze względu na nasilone aresztowania oraz coraz częstsze rewizje w domu Rostów po ok. dwóch miesiącach zmienili kryjówkę.

W marcu 1945 r. powrócił do Karsina mąż Heleny, który uciekł podczas ewakuacji obozu Stutthof z „marszu śmierci”.

Po wojnie pracowała najpierw jako pielęgniarka w Izbie Chorych w Chojnicach, następnie w charakterze intendentki w przedszkolu w Janowie. Od 1950 r. była ekspedientką w sklepie cukierniczym w Gdyni. W 1957 r. z powodu choroby przerwała pracę. Była matką czwórki dzieci: Małgorzaty, Elżbiety, Krystyny i Jana. Była członkiem ZBoWiD.

Zmarła 26 XI 1998 r. w Gdyni. Pochowana na cmentarzu w Gdyni Witomino. Odznaczona Medalem Zwycięstwa i Wolności, Krzyżem Partyzanckim.

AMSt., księga ewidencyjna, sygn.: I-II B-10; APAK, T.: Rost H., Dejewska-Piasecka H., Lesikowska-Szalewska S., Plata-Wardyn M., Rost J., Skiba B.; Borzyszkowski J., *Tam gdzie Kaszëb Kuńc. Monografia wsi Karsin*, Gdańsk 1973, s. 104-105; Komorowski K., *Leksykon...*, s. 71; Nahter F., *Jaskółka z Borów Tucholskich*, WTK 1969, nr 10, s. 7; *Sł. konsp. pom...*, cz. 2, 3, 4; Wysoccki A., *Kaszubskie kurierski*, WTK 1977, nr 27, s. 6.

Katarzyna Minczykowska

Rybak Kazimierz ps. „S
Urodzony 28 II 1919
skiej. Do 1939 r. zatrudn
Podczas okupacji rol
cyjnych Lotnictwa w Os
łącznik w sierpniu 1943
zującego (od maja 1943
ppor. Aleksandra Schul
Garnizonu. W marcu 194
Amunicyjnych Lotnictw
Po wojnie mieszkał w

APAK: Kartoteka Inst
ry autora; informacje r

Sikora Franciszek ps.
członek ODR RP na Kra
Urodzony 30 XII 191
pow. Żywiec; syn Jana i
nie podstawowe. Pracow
nych w Krakowie i Szcz
ny światowej, jako żoł
walczył na froncie bałka
W 1921 r. przeniósł się
do Bydgoszczy. Tutaj p
smet”, a od 1929 r. w Mi
jako kasjer w elektrowni
kiem bydgoskiej kasy pa
ka oraz działaczem Pols
niego.

W kampanii wrześ
w elektrowni miejskiej
narodowościowej, w ra
w Zakładach Amunicyj
cownika geodezji i pr
o początkach jego pr
w Bydgoszczy i jako p
informacji. Do konspira
działacz Wydziału Bez

F:K: 24/24 Pom.

Chojnice

Męczyńska Klara

V. Karty informacyjne

№. 3

- ter. 1 2 24 Pom 3 AK
obr Chojnice 1
- + 4. Myszykowska Klara 5 Cherek
 - 6 „Matka” 7. Myszykowska
 - 8. 9. 19 \bar{x} 1886 w Warszawie
po Chojnice
 - 10. adres cirkwi Gdynia - Gw. 11 ++ 1972
bówek, ul. Romantowska 48
 - 12. mel cirkwi Heleny Rostowej

verte

Pomoc i rady uczestnikom
konspiracji
Pamięć jeńcom wojennym.

292 / 10789
K. KW 23198

Okręg Chejnice - pomoc psychiczną; bez leczenia

ted

1200. Chojnice

2)

Męczykowska Małka
rod. 19 Tam Heleny Rostowej matka 54
matka Rostowej, lat 60 (nr. 1884?)
Pracowała Heleni dobro wady, pomagata

5.21.2.8

G.D. 1919-1930
(16) (35) 3
niek opom ak

Pomorzanie

+ WIECZYKOWSKA MARIA, Klara, Cherek	
Nazwisko i imię	Nazwisko panięskie
Pseudonimy	Nazwiska używane w czasie okupacji
Imiona rodziców, nazwisko matki	19.X 1886 r. Karsin. woj Chojn
Adres obecny	Data i miejsce urodzenia 26.I 1942 r. w Gdyni.
	Data i miejsce śmierci, ew. przyczyna relacja córki. Helmut Prost

ZRÓDŁA I ZAPISY BIOGRAFICZNE:

nr. 17/1 Chojn. Karsin. pow. Chojn. - verte

"Była dobrą matką, przyjaciółką i Polką".
W 1914 - Przed I wojną światową urodziła w Kartuzach
w Strażku Szkolnym chodziła o polską naukę i religię
kатоlicką.

1918-1920 r. czynny udział w walce z Niemcami w P.O. 15.
za pracę przeciwko Niemcom otrzymała "Medal Niepod-
ległości" z imieniem Marynarskim. St. Bismarck
od 1929-1934 prowadziła kasyno podoficerskie Marynarski
Wojskowy.

W 1940 w Osovie i Kartuzach powołała jeńców wojennych
anglików, żywców, napoje, owoce.
Otrzymała "Medal Niepodległości".

ARCHIWUM
Elżbiety Zawackiej
poz. 24 / 102
data wpływu 1974

o pr. y. M.

6. XI 84.

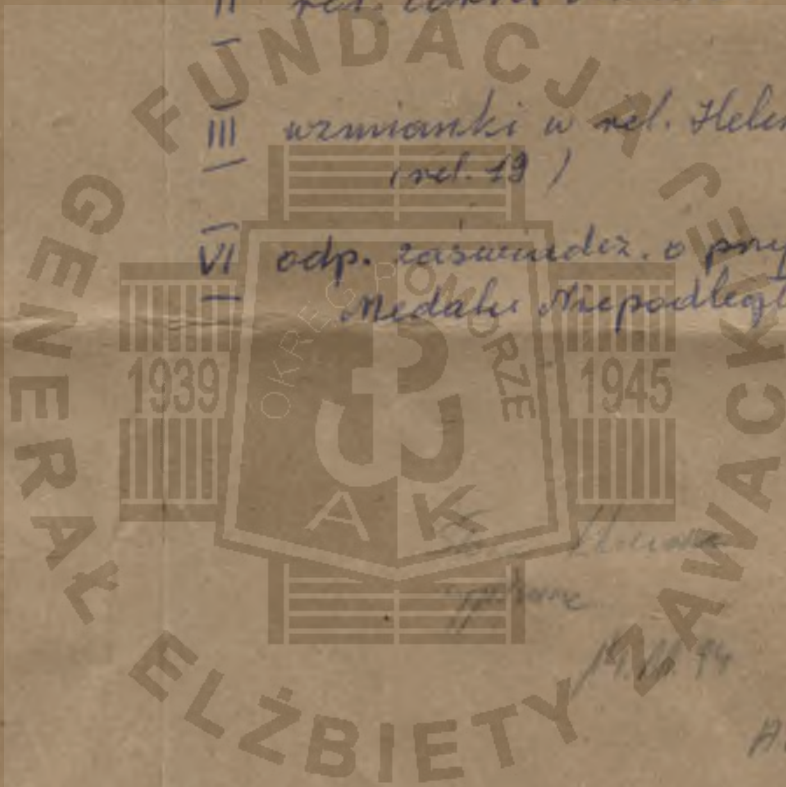
na podstawie:

II rel. córki o matce

III wzmianki w rel. Heleny Rostowej
(rel. 49)

VI odp. zaszuwacz. o przyznaniu
Medali Niepodległości

Helena Rost
Rostowa,
Kawcowa ul.

ps. matka

Chojnice Kawcowa
Rostowa

++ Męczykowska Klara Matka

Męczykowska Klara

